

Изкуствен интелект и творческо изразяване:

Проучване на начините, по които изкуственият интелект може да се използва за насърчаване на творчеството и иновациите в хуманитарните дисциплини.

Цели на обучението

Накратко

- Да се разбере как изкуственият интелект преобразува творческите практики в хуманитарните науки и какво означава това за преподаването, авторството и академичната отговорност.
- Да се разработват учебни дейности и задачи, които използват ИИ за подпомагане на творчеството и иновациите, като същевременно се запазва критичният, етичният и дисциплинарният подход.
- Насочване на студентите да размишляват върху пристрастността, авторството, културното представяне и етичните последици в творческата работа, подкрепена от ИИ.
- Да се оценяват творческите процеси на учене, като се фокусира върху размисъл, интерпретация и отговорно използване на ИИ, а не само върху резултатите, генерирани от ИИ.

Ключови понятия и дефиниции

- **ИИ в творческите хуманитарни науки**

Използване на инструменти за изкуствен интелект за генериране, ремиксиране или подпомагане на творческото изразяване в хуманитарните дисциплини

- **Съвместно творчество между човек и ИИ**

Съвместен процес, при който ИИ генерира материал, а хората го интерпретират, трансформират и му придават смисъл

- **Творческа трансформация**

Действието на преработване на съдържание, генерирано от ИИ, в смислен, оригинален и съобразен с контекста резултат

- **Авторство в контекста на ИИ**

Човешката отговорност за оформяне, интерпретиране и поемане на отговорност за работата, подкрепена от ИИ

- **Пристрастност в творчеството на ИИ**

Възпроизвеждане на доминиращи културни модели, стереотипи или пропуски в резултатите, генерирани от ИИ

- **Критична творческа практика**

Взаимодействие с ИИ не само за създаване на съдържание, но и за поставяне под въпрос, преинтерпретиране и оспорване на същото

Творчеството среща алгоритъма

МОЖЕ ЛИ ТВОРЧЕСТВОТО ДА БЪДЕ НАСЪРЧЕНО, БЕЗ ДА БЪДЕ АВТОМАТИЗИРАНО?

Творчеството в хуманитарните науки винаги е включвало инструменти – от писалки и печатни машини до архиви и дигитални медии. Днес изкуственият интелект тихо навлиза в тази традиция, предлагайки нови начини за генериране, ремиксиране и преосмисляне на идеи. Въпросът вече не е дали изкуственият интелект участва в творческата работа, а как преподавателите могат да насочат студентите да го използват обмислено, критично и творчески, а не пасивно.

Изкуственият интелект поставя под въпрос традиционните представи за авторство, оригиналност и въображение. Вместо да замести човешката креативност, той разкрива креативността като процес: повтарящ се, диалогичен и рефлексивен. В хуманитарното образование това отваря пространство за изследване на креативността като създаване на смисъл, интерпретация и културна критика, а не само като производство.

Какво може и не може да направи в творчески план

**ИИ Е ИНСТРУМЕНТ ЗА УСИЛВАНЕ И
ЕКСПЕРИМЕНТИРАНЕ**

AI може да генерира текст, изображения, музика или интерпретации, базирани на данни, за секунди, черпейки от огромни масиви от данни от различни дисциплини, култури и исторически периоди. Тя се отличава в създаването на вариации, модели и стилистични имитации, предлагайки на студентите нов материал за изследване и експериментиране.

Въпреки това, ИИ не може да придава значение, контекст или стойност. Той не разбира културата, историята, етиката или интерпретативната перспектива, която изисква хуманитарната наука. **Творчеството в хуманитарните науки възниква именно в пространството между резултатите от ИИ и човешката интерпретация – където студентите анализират, критикуват, трансформират и контекстуализират съдържанието.**

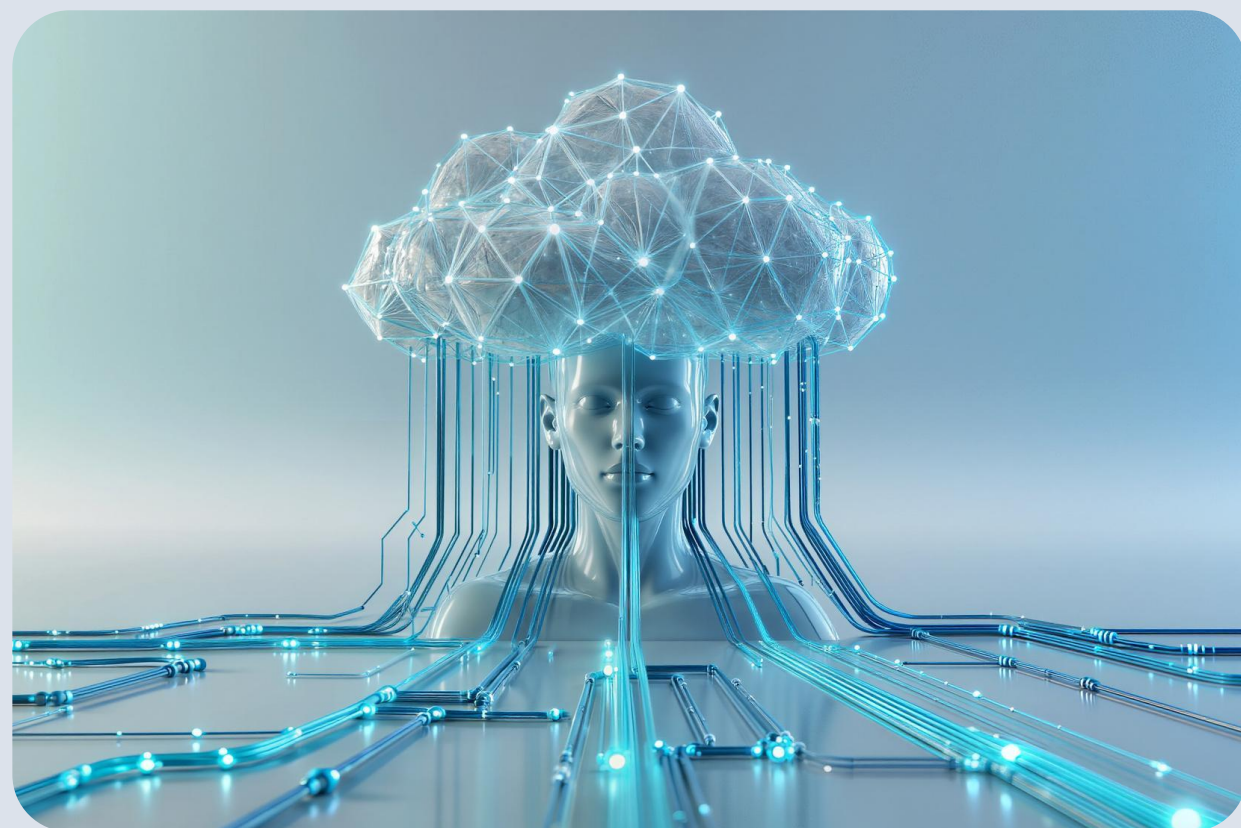
Какви са последиците за педагогическата практика?

ИИ Е ПОДКРЕПЯЩО СРЕДСТВО, А НЕ ЗАМЕСТИТЕЛ НА ТВОРЧЕСТВОТО. НАСЪРЧАВАЙТЕ УЧЕНИЦИТЕ ДА РАЗГЛЕЖДАТ РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИИ КАТО СУРОВИНА, КОЯТО ТРЯБВА ДА БЪДЕ КРИТИЧНО ОЦЕНЕНА, ИНТЕРПРЕТИРАНА И ПРЕОБРАЗУВАНА, ЗА ДА СЕ ПОЛУЧИ ЗНАЧИМО, ОРИЕНТИРАНО КЪМ ЧОВЕКА ТВОРЧЕСКО ТВОРЧЕСТВО.

ИИ МОЖЕ ДА	ИИ НЕ МОЖЕ ДА:
Генерира текст, изображения, преводи или резюмета бързо	Присвоява значение, контекст или интерпретация на културно значение
Идентифицира модели, тенденции или стилистични характеристики в големи набори от данни	Оцени етичните или културните последици от съдържанието
Създава множество варианти и алтернативи за вдъхновение	Разбира исторически, философски или символични нюанси
Предлага творчески възможности за подкани или задачи	Прави ценностни преценки или оригинални интерпретации
Служи като инструмент за експериментиране и генериране на идеи	Замяни човешкото авторство, критично мислене или създаване на смисъл

Референтен номер на проекта:
2024-1-BG01-KA220-HED-000249185

Куратор, катализатор, медиатор

Вашата роля

В творческата работа, подпомагана от ИИ, вие като преподаватели не сте просто инструктори – вие се превръщате в създатели на условия, които позволяват на вашите студенти да се ангажират критично, творчески и етично с ИИ.

Като творци вие създавате условията; като катализатори провокирате любопитството и изследването; а като медиатори помагате да превърнат резултатите от изкуствения интелект в смислена, рефлексивна и етично осъзната творческа работа. Тези роли се припокриват и взаимно се подсилват, за да гарантират, че изкуственият интелект подкрепя, а не замества човешката креативност.

Създател

ПРОЕКТИРА ЗАДАЧИ И УЧЕБНИ ПРАКТИКИ, КОИТО СЪЗДАВАТ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАБОТА С ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ, СЪЧЕТАВАЙКИ ТВОРЧЕСТВОТО С КРИТИЧНО И ЕТИЧНО МИСЛЕНЕ.

Катализатор

ПРЕДИЗВИКВА ЛЮБОЗНАТЕЛНОСТ И ЕКСПЕРИМЕНТИРАНЕ, КАТО ВЪВЕЖДА ИИ КАТО ТВОРЧЕСКИ ПРОВОКАТОР, НАСЪРЧАВАЙКИ УЧЕНИЦИТЕ ДА ИЗСЛЕДВАТ МНОГОБРОЙНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ.

Посредник

НАСОЧВА УЧЕНИЦИТЕ В ИНТЕРПРЕТИРАНЕТО, ОЦЕНЯВАНЕТО И ТРАНСФОРМИРАНЕТО НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ, КАТО ГАРАНТИРА, ЧЕ ЧОВЕШКОТО ПРЕЦЕНЯВАНЕ, КУЛТУРНИЯТ КОНТЕКСТ И СЪЗДАВАНЕТО НА СМИСЪЛ ОСТАВАТ В ЦЕНТЪРА.

Задание 1:

ИИ като творческа провокация

ПРЕДЛАГАНИ ИНСТРУМЕНТИ

ГЕНЕРИРАНЕ НА ТЕКСТ: CHATGPT, LLMS

ГЕНЕРИРАНЕ НА ВИЗУАЛНО СЪДЪРЖАНИЕ:

DALL·E, MIDJOURNEY, STABLE DIFFUSION

ПРЕВОД ИЛИ РЕЗЮМЕ: DEEPL, AI SUMMARIZERS

РЕФЛЕКСИЯ: GOOGLE DOCS, PADLET, NOTION

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

- Използвайте ИИ като творческа отправна точка, а не като краен продукт.
- Оформете значението чрез човешка интерпретация и творчески избор.
- Помислете за ролята на ИИ, като същевременно запазите отговорното авторство.

Референтен номер на проекта:
2024-1-BG01-KA220-HED-000249185

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ЗАДАЧАТА

Учениците използват ИИ, за да генерират отправна точка – стихотворение, кратък разказ, визуална концепция, историческо резюме или превод – и след това я преобразуват. Целта не е да се създаде резултат от ИИ като искра за човешката креативност, а интерпретация и отговорно авторство.

ПОПИТАЙТЕ УЧЕНИЦИТЕ

1. Разгледат съдържанието, генерирано от ИИ, като отправна точка или творчески чернови.
2. Забележат повтарящи се идеи, стилове или насоки, предложени от ИИ.
3. Превърнат съдържанието в творба, фокусирана върху човека, като го преработят, разширят, преосмислят или комбинират със собствените си идеи.
4. Накратко да размислят върху творческите решения, които са взели, и как ИИ е повлиял (но не е определил) крайния резултат.

НАСОЧВАЩИ ВЪПРОСИ ЗА РАЗМИСЪЛ НА УЧЕНИЦИТЕ

- Какво в съдържанието, генерирано от ИИ, разпали въображението ви или ви даде неочаквана идея?
- Кои елементи запазихте, променихте или отхвърлихте и защо?
- Как добавихте свой собствен глас, перспектива или контекст, за да надхвърлите отправната точка на ИИ?
- Какво ново значение, настроение или посока се появи благодарение на вашите творчески решения?
- По какъв начин работата с ИИ разшири или предизвика обичайния ви творчески процес?

Задание тип 2:

Ремикс, реконтекстуализация, съпротива

Референтен номер на проекта:
2024-1-BG01-KA220-HED-000249185

ОБЩ ПРЕГЛЕД НА ЗАДАЧАТА

Какво се променя, когато съдържание, генерирано от ИИ, се поставя в различен контекст – и какво разкрива това за културата, властта и представянето?

Учениците поставят съдържание, генерирано от ИИ, в нов културен, исторически или теоретичен контекст. Те трябва да ремиксират резултатите от ИИ с архивни материали, личен опит или дисциплинарна теория.

ПОПИТАЙТЕ СТУДЕНТИТЕ

1. Проучете внимателно резултатите от изкуствения интелект за предположения, пристрастия и пропуски.
2. Преработете или ремиксирайте съдържанието, за да го поставите в различен контекст, например:
 - Превеждане на история в различен исторически период
 - Поставяне на визуална концепция в различна културна среда
 - Преосмисляне на исторически обобщения от маргинализирани перспективи
3. Помислете върху промените, които сте направили, и защо тези избори са важни за значението, етиката и интерпретацията.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

- Развивайте критично и етично мислене, като разпитвате резултатите от ИИ в нови контексти.
- Укрепете творческата адаптивност чрез реконтекстуализация и ремиксиране.
- Насърчавайте осъзнаването на пристрастията, културните предположения и етичните последиствия в съдържанието, генерирано от ИИ.
- Подобрийте способността на учениците да посредничат между резултатите от ИИ и човешкото създаване на смисъл.

НАСОЧВАЩИ ВЪПРОСИ ЗА РАЗМИСЪЛ НА СТУДЕНТИТЕ

- Как се променя резултатът от изкуствения интелект, когато се постави в нов контекст?
- Кои гласове, гледни точки или културни нюанси липсват или са изкривени?
- Какви творчески или етични решения взехте при ремиксирането на това съдържание?
- Как вашата адаптация разкрива ограниченията и предположенията на генерирания от ИИ материал?

ПРЕДЛАГАНИ ИНСТРУМЕНТИ

**ГЕНЕРИРАНЕ И АДАПТИРАНЕ НА
ТЕКСТ: CHATGPT, LLMS
ВИЗУАЛНО РЕМИКСИРАНЕ: DALL·E,
MIDJOURNEY, RUNWAYML
АУДИО ИЛИ ВИДЕО: SYNTHESIA,
ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАЗКАЗВАНЕ НА
ИСТОРИИ С ПОМОЩТА НА ИИ
РЕФЛЕКСИЯ И ДОКУМЕНТИРАНЕ:
GOOGLE DOCS, PADLET, NOTION**

Креативност, пристрастия и културна отговорност

**ТВОРЧЕСТВОТО СЕ ПРОЯВЯВА В ИЗБОРИТЕ, КОИТО ПРАВЯТ СТУДЕНТИТЕ,
А НЕ В СЪДЪРЖАНИЕТО, КОЕТО ГЕНЕРИРА ИИ.**

AI инструментите могат да подпомагат генерирането на идеи, експериментирането и вариациите, но авторството остава човешко. Студентите трябва да бъдат насърчавани да разглеждат резултатите от AI като чернови, импулси или суров материал, а не като завършени творби.

КОГАТО РАБОТИТЕ С ИИ В КЛАСНАТА СТАЯ, МОЖЕТЕ ДА:

- НАСЪРЧИТЕ УЧАЩИТЕ ДА ОБЪРНАТ ВНИМАНИЕ КОИ ГЛАСОВЕ СА ВКЛЮЧЕНИ ИЛИ ЛИПСВАТ В РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИИ И КАКВИ ПРЕПОСТАВКИ ПРАВИ ИИ.
- НАСЪРЧИТЕ ДА МИСЛЯТ ЗА КУЛТУРНИТЕ, ИСТОРИЧЕСКИТЕ ИЛИ ЕТИЧНИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ТОВА, КОЕТО СЪЗДАВАТ ИЛИ АДАПТИРАТ.
- ПОКАНИТЕ УЧАЩИТЕ ДА ПРОМЕНЯТ, РЕМИКСИРАТ ИЛИ ПРЕФОРМУЛИРАТ СЪДЪРЖАНИЕТО, СЪЗДАДЕНО ОТ ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ, ПРЕВРЪЩАЙКИ ГО В НЕЩО ЗНАЧИМО И ОТГОВОРНО.
- НАСЪРЧИТЕ УЧАЩИТЕ ДА РАЗМИШЛЯВАТ ВЪРХУ ПРОЦЕСА СИ, ИЗПОЛЗВАЙКИ ДНЕВНИЦИ, КРАТКИ БЕЛЕЖКИ ИЛИ ГРУПОВИ ДИСКУСИИ, ЗА ДА ЗАПИШАТ РЕШЕНИЯТА И РАЗСЪЖДЕНИЯТА СИ.
- ИЗПОЛЗВАТЕ ДИСКУСИИТЕ ПО ВРЕМЕ НА ЛЕКЦИИ И УПРАЖНЕНИЯ, ЗА ДА ИЗСЛЕДВАТЕ РАЗЛИЧНИ ГЛЕДНИ ТОЧКИ, ПОМОГНАЙТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ДА ВИДЯТ КАК ИЗБОРИТЕ ОПРЕДЕЛЯТ ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО.

**ВИЕ, КАТО
ПРЕПОДАВАТЕЛ, МОЖЕТЕ
ДА ПРЕВЪРНЕТЕ ИИ В
ИНСТРУМЕНТ, КОЙТО
СТИМУЛИРА
ТВОРЧЕСТВОТО,
КРИТИЧНОТО МИСЛЕНЕ И
ЕТИЧНОТО СЪЗНАНИЕ.**

Оценяване на творчеството в работата, подпомогната от ИИ

ОЦЕНЯВАНЕТО САМО НА „КРАЙНИЯ ПРОДУКТ“ НЕ ОТРАЗЯВА БОГАТСТВОТО НА ТВОРЧЕСТВОТО, ПОДПОМОГНАТО ОТ ИИ

При оценяването на задачи, подпомогнати от ИИ, се фокусирайте върху процеса, размисъла и трансформацията, а не върху самия резултат от ИИ.

КАКВО МОЖЕТЕ ДА НАПРАВИТЕ

- **ОБЪРНЕТЕ ВНИМАНИЕ НА ПРОЦЕСА, А НЕ САМО НА ПРОДУКТА**, и насърчавайте студентите да документират как са интерпретирали, ревизирали или преконтекстуализирали резултатите от ИИ. Черновите, дневниците или журналите могат да покажат критично мислене в действие.
- **НАГРАЖДАВАЙТЕ РЕФЛЕКСИЯТА И РАЗСЪЖДЕНИЕТО** и включете етично, културно или творческо вземане на решения в критериите си. Накрайте студентите да обяснят защо са направили определени избори.
- **ОЦЕНЯВАЙТЕ ТВОРЧЕСТВОТО КАТО ТРАНСФОРМАЦИЯ**, за да оцените как учащите са превърнали съдържанието, генерирано от ИИ, в нещо значимо, ориентирано към човека и осъзнаващо контекста.
- **ВКЛЮЧЕТЕ ВЗАИМНА И САМООЦЕНКА**, тъй като те помагат на учащите да изразят своите разсъждения и да се учат от гледните точки на другите.

Оценяване на творчеството в работата, подпомагана от ИИ

- ИЗИСКАЙТЕ СТУДЕНТТИЕ ДА ПРЕДСТАВЯТ ПОДРОБНИ ОТЧЕТИ ЗА ПРОЦЕСА, ПОКАЗВАЩИ КАК СА СЕ АНГАЖИРАЛИ С ИИ.
- ВКЛЮЧЕТЕ Обобщения на груповите дискусии като част от оценката, като подчертаете съвместното размишление.
- НАСЪРЧАВАЙТЕ САМООЦЕНКАТА, КАТО НАСЪРЧАВАТЕ УЧЕНИЦИТЕ ДА ОЦЕНЯВАТ КРИТИЧНО СОБСТВЕНИТЕ СИ ЕТИЧНИ И ТВОРЧЕСКИ РЕШЕНИЯ.

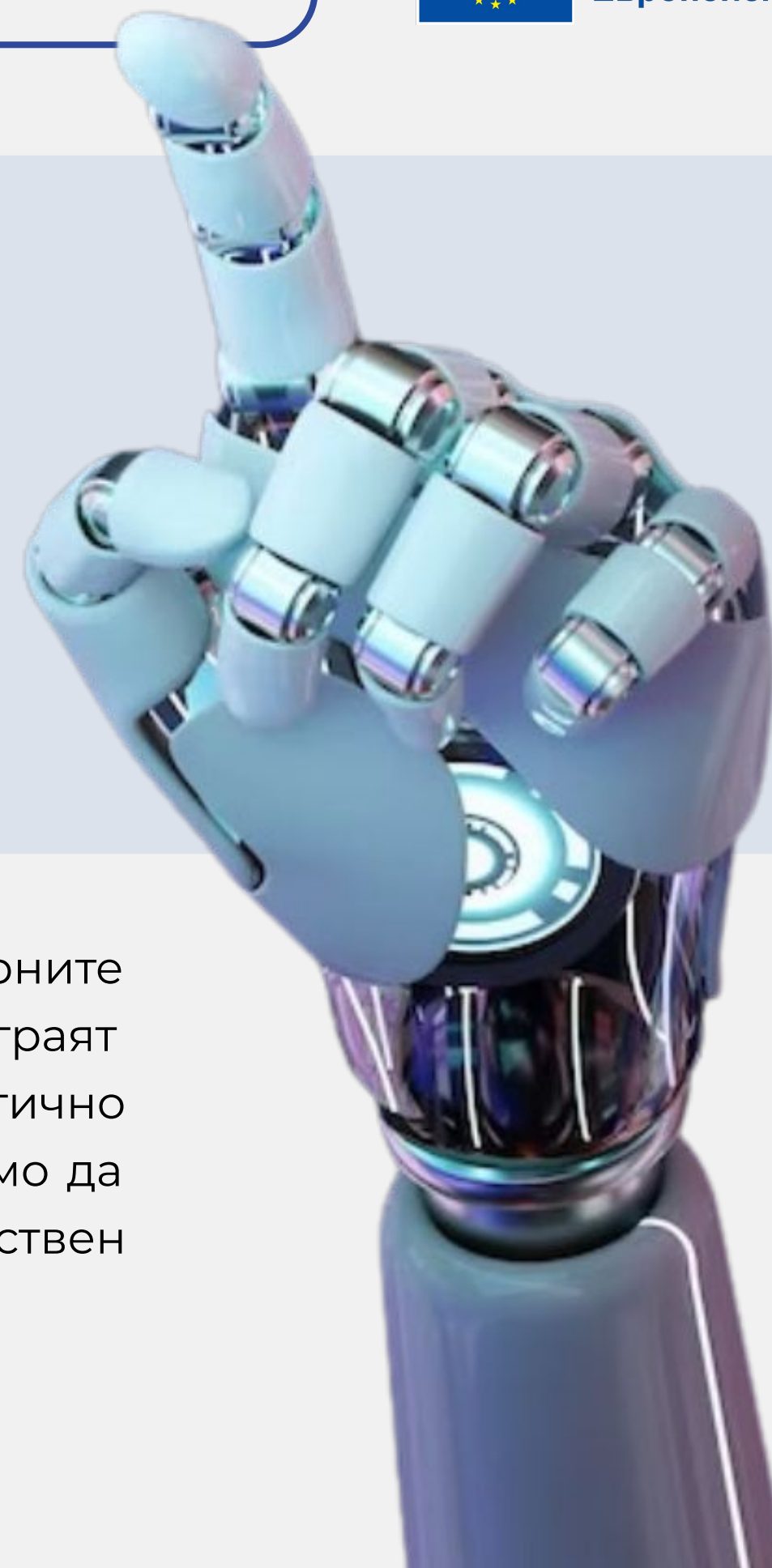
ПРИМЕРНИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Фокус	На какво да се обърне внимание	Примери за индикатори
Критично мислене	Дълбочина на анализа на изхода на ИИ	Идентифицира предположения, пропуски или пристрастия в съдържание, генерирано от ИИ
Етична и културна осведоменост	Размисъл върху етични, социални или културни последици	Обсъжда потенциални вреди, грешно представяне или културно пристрастие
Креативност и трансформация	Оригиналност и смислено адаптиране	Съдържанието от ИИ е внимателно преработено или смесено
Ангажираност с изкуствен интелект	Доказателства за целенасочено използване на ИИ	Показва направените избори при използване на ИИ и обосновава интервенциите
Рефлексия	Документация на разсъжденията и процеса	Дневници, бележки от дискусии или кратки коментари

Следващи стъпки и Ключови изводи

Творчеството, подсилено от изкуствения интелект, позволява на хуманитарните дисциплини да потвърдят своята значимост, като се ангажират с съвременните технологии критично и творчески. Вместо да защитават традицията срещу изкуствения интелект, хуманитарните науки могат да оформят начина, по който творчеството, смисълът и културата се развиват в дигиталната ера.

Изкуственият интелект може да разшири творческите възможности в хуманитарните науки, когато се разглежда като сътрудник, а не като създател. Преподавателите играят ключова роля в насочването на студентите към творческо, критично и етично взаимодействие с материали, генерирани от изкуствен интелект. Сега остава само да опитате и да измислите задача във вашата дисциплина, която използва изкуствен интелект, за **да видите как творчеството се издига, а не се автоматизира.**

Интерактивна дейност

Започнете тук

Библиография

- Европейска комисия (2019). [Етични насоки за надеждна изкуствена интелигентност](#)
- ЮНЕСКО (2022). [Препоръка относно етиката на изкуствения интелект](#)
- Боден, М. А. (2016). ИИ: неговата същност и бъдеще
- Рунко, М. А. и Ягер, Г. Дж. (2012). Стандартното определение за творчество
- Манович, Л. (2019). Естетика на изкуствения интелект

„Изкуственият интелект не е толкова умен,
колкото си мислите, но ще бъде по-умен,
отколкото очаквате.“

ДЖЕФРИ ХИНТЪН

Партньорството:

<https://trustai.unibit.bg/>

Проект „Trust AI“

Съфинансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито EACEA. Референтен номер на проекта: 2024-1-BG01-KA220-HED-000249185

Съфинансирано от
Европейския съюз

